

ΞΕΧΩΡΙΣΤΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΚΑΡΑΒΑ

Στα τέλη του 18ου και τις αρχές του 19ου αιώνα ξεχωρίζουν στον Καραβά τέσσερις προσωπικότητες:

Ο *Λαυρέντιος* διατέλεσε επίσκοπος Λαμπούσης και στη συνέχεια, το 1816, προχειρίστηκε σε μητροπολίτη Κυρηναίας. Εκτελέστηκε από τους Τούρκους την 9η Ιουλίου 1821.

Ο *Μελέτιος* ήταν οικονόμος του μοναστηριού της Αχειροποιήτου (1799–1802) και στη συνέχεια ηγούμενος ως το 1829. Ο Μελέτιος πρωτοστάτησε στον ανεφοδιασμό του Κανάρη το 1821.

Λαυρέντιος Πρωτοσύγκελλος: Αναφέρεται ως ιερομόναχος στα χρόνια 1789–1790 και στη συνέχεια πρωτοσύγκελλος (1807–1824). Ήταν θειος και κηδεμόνας του προύχοντα του Καραβά Χ' Νικόλα. Ο Λαυρέντιος και ο Χ' Νικόλας αναφέρονται ως κτήτορες της εκκλησίας της Αγ. Ειρήνης. Στις περισσότερες εικόνες της εκκλησίας αναγράφεται ο Λαυρέντιος ως δωρητής.

Χ' Νικόλας Λαυρεντίου Πρωτοσυγέλλου: Ο πρόκριτος του Καραβά Χ' Νικόλας είχε τεράστια περιουσία και μεγάλη πολιτική ισχύ· «μπορούσε να γλιτώσει άνθρωπον που την κρεμμάλλαν»... Είχε τον τίτλο του «φερμανλή» και είχε το προνόμιο να φορεί κόκκινες ποδίνες και να ιππεύει μούλα. Ήταν στενός συνεργάτης του αρχιεπισκόπου Κυπριανού και του Χ' Γιωργάκη Κορνέσιου. Το 1821 έπαιξε ενεργό ρόλο στον ανεφοδιασμό του Κανάρη. Τον Ιούλιο του 1821 αποκεφαλίστηκε μαζί με τους άλλους προκρίτους από τους Τούρκους.

Στις αρχές του 20ου αι. έζησαν στον Καραβά ανάμεσα σε άλλους οι παρακάτω ξεχωριστές προσωπικότητες.

Ο *Γρηγόρης Χ' Λάμπρου*, προύχοντας του Καραβά, διατέλεσε δήμαρχος στα χρόνια 1908–1926. Ανάπτυξε ιδιαίτερη κοινωνική δραστηριότητα και πρωτοστάτησε στην ανίδρυση του μεγάλου ιερού ναού της Ευαγγελίστριας στη θέση του μικρού μετοχίου του Κύκκου.

Ο *Ιωάννης Πηγασίου*, φοιτητής της ιατρικής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, όταν ξέσπασε ο Α' Βαλκανικός πόλεμος, πολέμησε ως εθελοντής μαζί με εξήντα τρεις άλλους Καραβιώτες. Ο λαϊκός ποιητής αναφωνεί:

*«Που Καραβάν τζαι Λάπηθον
εν εκατόν πενήκοντα
εθελοντές που ήσαν».*

Μετά το τέλος των Βαλκανικών πολέμων ο Πηγασίου επέστρεψε στη γενέτειρά του για να εξασκήσει το ιατρικό επάγγελμα. Το 1916–17 πρωτοπορεί στην ίδρυση της Συνεργατικής Πιστωτικής Εταιρείας «Σωτηρία» της δίνει αυτή τη συμβολική ονομασία, διότι πιστεύει ότι θα σωθούν έτσι οι άνθρωποι από τους τοκιστές. Ως πρόεδρος της Σχολικής Εφορείας συνέτεινε στην εκπαιδευτική και κοινωνική ανάπτυξη του τόπου και πρωτοστάτησε στην εθνική δράση της κοινότητας. Με δική του πρωτοβουλία ανεγέρθηκε αναμνηστική πλάκα των πεσόντων εθελοντών του Καραβά στους Βαλκανικούς και τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο: Χριστόφορου Τόφα (Μακεδονία, 1913), Νικόλα Μασούρη (Μακεδονία, 1913), Κωνσταντίνου Σπανούδη

(Γαλλία, 1916) και Αποστόλου Κ. Αποστόλου (Μακεδονία, 1918).

Μιχαήλ Τριφούρτζης: Κατά τη διάρκεια των Οκτωβριανών διοργανώθηκε μεγάλη διαδήλωση στην Κερύνεια. Πολλοί Καραβιώτες υπό την ηγεσία του Ελευθερίου Χ΄ Στεφάνου έλαβαν μέρος σ' αυτήν. Ανάμεσά τους και ο δεκαοκτάχρονος Μιχάλης, που πλήρωσε με τη ζωή του την υπέρμετρη αγάπη του για την πατρίδα. Αγγλικές σφαίρες τον πλήγωσαν θανάσιμα και ξεψύχησε αργότερα στο νοσοκομείο.

Στον Καραβά είχε διενεργηθεί έρανος για την ανέγερση μνημείου ηρώων με ιδιαίτερη αναφορά στο Μ. Τριφούρτζη και τον Κ. Μάτση αλλά το έργο δεν πρόλαβε να υλοποιηθεί. Τα χρήματα έμειναν κατατεθειμένα στη Συνεργατική Πιστωτική Εταιρεία Καραβά γιατί μεσολάβησε η τουρκική εισβολή, που άφησε τόσα και τόσα σχέδια και όνειρα απραγματοποιήτα.

ΠΙΤΣΑ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ

Το Α' Δημοτικό Σχολείο Καραβά όπου βρισκόταν η πλάκα των πεσόντων.
(Η φωτογραφία είναι πρόσφατη. Η βεβήλωση εμφανής...)

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΚΑΡΑΒΑ

Ο Καραβάς ήταν από τους πρωτοπόρους στο συνεργατικό κίνημα. Το 1916-17 ιδρύεται η Συνεργατική Πιστωτική Εταιρεία Καραβά η «Σωτηρία».

Το 1947 ιδρύθη το Συνεργατικό Παντοπωλείο και το 1949 η Συνεργατική Εταιρεία Ελαιοπαραγωγών. Το 1954 ιδρύθηκε η Συνεργατική Εταιρεία Λεμονοπαραγωγών μια και το κύριο προϊόν του τόπου ήταν τα λεμόνια. Το πιο σπουδαίο όμως βήμα στον τομέα στάθηκε η ίδρυση της Συνεργατικής Εταιρείας Λεμονοπαραγωγών Επαρχίας Κυρηνείας, ΣΕΛΕΚ, το 1962. Σ' αυτή συμμετείχαν λεμονοπαραγωγοί από τον Καραβά, τη Λάπηθο, τον Αγ. Γεώργιο, την Κερύνηια, το Καράκουμι, τον Αγ. Επίκτητο, τη Θέρμια, το Καζάφανι, το Πέλλα Παῖς, το Δίκωμο, τη Βασίλεια και το Λάρνακα της Λαπήθου.

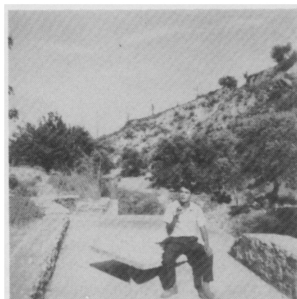
Από το 1965 η εξαγωγή των λεμονιών άρχισε να γίνεται απ' ευθείας στην Ευρώπη και τη Σοβιετική Ένωση. Ένα σύγχρονο συσκευαστήριο της ΣΕΛΕΚ λειτουργούσε στη βιομηχανική περιοχή της Αμμοχώστου. Η ίδρυση του συσκευαστηρίου άνοιξε νέους δρόμους για το εξαγωγικό εμπόριο των λεμονιών.

Η επιτροπή της ΣΕΛΕΚ, αποτελούμενη από αντιπροσώπους όλων των λεμονοπαραγωγών της επαρχίας Κερύνηιας, υποβοήθησε τους παραγωγούς λεμονιών τόσο της επαρχίας Κερύνηιας, όσο και άλλων περιφερειών, όπως της Μόρφου και της Αμμοχώστου, στη βελτίωση των όρων εμπορεύσεως και στην αμειπτικότερη απόδοση των λεμονιών. Με την επίσκεψη αντιπροσώπων της ΣΕΛΕΚ σε διάφορες χώρες της Δυτικής και της Ανατολικής Ευρώπης και την άμεση επαφή με αντιπροσωπευτικούς οίκους του εξωτερικού δόθηκε νέα ώθηση στην ανάπτυξη του εμπορίου των κυπριακών λεμονιών.

Ελπίζουμε σύντομα με τη διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος η εμπορεύση των κυπριακών λεμονιών να είναι μια σοβαρή πηγή πλούτου για ολόκληρη την Κύπρο.

ΠΙΤΣΑ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ

Βλέπε και άρθρο «Ο συνεργατισμός εις τον Καραβάν» του Κ. Κύρκου, βιβλίο «Καραβάς».

Καραβάς 1957. Η «Μάνα» του νερού.

ΠΑΛΑΙΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΡΑΒΑ

(Στη μνήμη του πατέρα μου)

... Ο Καραβάς, το χωριό του πατέρα μου. Η πρώτη μου γνωριμία με την θάλασσα, το βουνό, τις βρύσες, τα περιβόλια, τα εξοχικά σπίτια και τις αυλές, τους νερόμυλους, τους ψαράδες, τους απλούς ανθρώπους, τις «βούφες» (αργαλειούς), τα κεντήματα και τα λουλούδια στα μπαλκόνια και τα δώματα.

Η παλαιότερή μου ανάμνηση είναι ένας άσπρος τοίχος και ένα γαλάζιο χρώμα. Κάποτε τοποθέτησα την οπτασία αυτή στο συνοδικό του μοναστηριού της «Αχειροποιίτου» (της Παναγίας της Αχειροποιήτου) και στη στενή πόρτα με το μυτερό τόξο και τις πεζούλες δεξιά και αριστερά, που την αντικρύζει μπαίνοντας στην αυλή του μοναστηριού, που βλέπει προς το γαλάζιο θέαμα του πελάγου και τ' ουρανού, όπως λέει το τραγούδι.

Σιγά σιγά όμως έρχονται αι αναμνήσεις: Το νερό του «παππού» που στέρεψε τώρα, με το διπλανό κούφωμα του Βράχου, που ήταν ολοπράσινο, και που έσταζε νερό. Τα Πηδαούλια (Πηγαδούλια), το νερό το κρεμμαστό, η αποβάθρα (πάει κι αυτή) ο πύρκος, παλιό κτιριακό κατάλοιπο, που κρεμίστηκε, πιο πέρα η δεξαμενή, τα ιχθυοτροφεία, που εξέτρεφαν ψάρια τους μακρινούς καιρούς. Μα και ο θρύλος, η Λάμπουσα, η ξακουστή πολιτεία, και η μεγάλη πολύτιμη «Λάμπουσα» πέτρα, που φώτιζε τους ναυτικούς την νύχτα, και αντικαθιστούσε το φάρο και που μάταια έψαχναν να την βρουν οι καλόπιστοι συνεπαρμένοι του παλιού καιρού, που πλανιόταν στην περιοχή. Ο κόσμος ήταν τότε κοντά στα στοιχειά, στη θάλασσα και που αφουγκράζονταν το ξέσπασμά της στους κούφιους σπήλιους της βραχωμένης ακρογιαλιάς, άκουαν το νερό να κοχλάζει και τους ανέμους να σφυρίζουν, μυρίζονταν τον απήγανο και το μάραθο και μετρούσαν τις ήρεμες καλοκαιριάτικες υγρές νύχτες τα άστρα.

Η περιπλάνηση στις βραχώδεις ακτές με τις πεταλλίνες, τους αχινούς, τις «κάττες» (κογχύλια) και τα φύκια, και πιο μέσα στη στεριά, τα Καταλύματα, τα γεμάτα αρχαία, που δεν μπορείς, δεν επιτρέπεται να σκάψης, τα μωσαϊκά πατώματα, τα σπασμένα αγγεία και τα νομίσματα, που ήταν τόσο εύκολο να τα βρής σκαλίζοντας το χώμα με το δάχτυλο την αφρόντιστη παλιά εποχή...

Επιστρέφοντας στο χωριό είχαμε να περάσωμε από τα μυστηριώδη χωράφια με την ακαλλιέργητη γη και πάλι τα Καταλύματα, όπου βρήκανε τους ασημένιους δίσκους και τους πούλησαν στο εξωτερικό, μια περιουσία! Έτσι πάει ο θρύλος και η ιστορία. Ούτε να σκάψης, ούτε να χτίσης στην περιοχή. Γεμάτος ο τόπος από αναθήκες. Οι πιο χοντρές ήταν καλές για σκαμνάκια. Τα έφτιαχναν οι ψαράδες για τις βάρκες και ο κόσμος για τα σπίτια του και για τα παιδιά.

—Ποτέ δεν μπόρεσα να εξηγήσω πού βρίσκεται όλο αυτό το μυστήριο, που καλύπτει την περιοχή, που σαν να 'χη μια ξεχωριστή μυρωδιά, μια ανάμνηση, που την συμπληρώνει η φαντασία και το παραμύθι.

Ο στέρεος κυβικός όγκος σκαλισμένος στην πέτρα, που βρίσκεται στα ανατολικά του μοναστηριού, ο τάφος της Βασίλισσας (κατακόμβη;), που τον σκαρφάλωσα μια μέρα με τη μυστηριακή λαχτάρα και αναμονή ενός Ροβινσώνα!...

Ποτέ, πουθενά δεν αισθάνθηκα τόσο μυστήριο με την επαφή μου με τα χωράφια, τον ουρανό, τη θάλασσα, το νερό στ' αυλάκια, τις βαθύσκοιες λεμο-

νιές και τα περιποιημένα περιβόλια κοντά στη θάλασσα. Το άρωμα, που ανέδιδαν μα και το μυστήριο του αρχαίου τόπου, που λικνιζόταν παντού, που το 'νοιωθα ιδίως όταν ήμουν μόνος ή με την μικρή παρέα. . .

Ο πατέρας μας ήταν μαραγκός από τον Καραβά. Κάναμε εξοχή στο χωριό. Ερχόταν να μας δη κάθε Σάββατο ή κάθε 15 μέρες. Θυμάμαι μια φορά, που έφθασε, ροδοκόκκινος ανάμεσα σε δυο άλλους στο πίσω μέρος της «*Βιτωρούς*» (άμαξα «*Βιχτώρια*») γελαστός και ήμερος όπως πάντα. Κάθε φορά που ερχόταν ο πατέρας εδημιουργείτο ένα πρόβλημα. Χρειαζόταν ένα ακόμη κρεβάτι. Και η λύση βρισκόταν εύκολα. Στο μεγάλο δωμάτιο της γριάς Ξενούς, που μέναμε δίπλα στο σπίτι του θείου μου Πιερή Χατζηλούκα, ήταν ένα τεράστιο σεντούκι. Μου έστρωναν εκεί πάνω και κοιμόμουν μια χαρά.

Μου άρεσε ιδιαίτερα· όταν ξυπνούσα, έβλεπα από το αντικρυνό μικρό παράθυρο με τα ταντελωτά κάγκελα, τα φύλλα μιας φουντωτής συκιάς, που έκανε τα μεγάλα μαύρα βαζανάτα σύκα! Θάταν η πρώτη φορά, που ήλθε ο πατέρας να μας δη. Όταν ξυπνήσαμε, θυμάμαι καλά την κουβέντα, που έγινε με κάποιους, που βρέθηκαν εκεί, για το σεντούκι. Τι ωραίο που ήταν! «*Εν του Χαρβατζιούνη, μάστρε Νικόλα!!* Το εψηλάφησε ο πατέρας μου σαν τεχνίτης και επεδοκίμασε. Ύστερα που έφυγαν και ήμουν μόνος, το εψηλάφησα κι εγώ. Το αγάπησα. Ήταν η αρχή. Είμαι σίγουρος πως ήταν η αρχή, που πρόσδεξα τη λαϊκή μας τέχνη. Έτσι άρχισα να χαίρωμαι τις σουβαντζες, τις πόρτες, τα κεντήματα με τα κουκούλια στους τοίχους, τα υφαντά και παράλληλα τις υφάντριες που ύφαιναν στους λούκκους (τα αρκαστήρκα ήλθαν κατόπι), τις ανέμες, τις χρυσές θηλειές, τα καγκάλια από ωμό και ψημένο μετάξι, τον τρόπο, που έφαιναν το πανί το μεταξωτό για να το επιδείξουν, τις κοπέλλες τέλος ντυμένες, στα άσπρα μεταξωτά τους, σαν στολίζονταν για την εκκλησία ή για τη βόλτα, αλλά και την κουβέντα τους με την τραγουδιστή φωνή του χωριού. Ο Καραβάς, ο παλιός Καραβάς, που έπλασε μέσα μου μian εικόνα, και ένα κόσμο ανάμεσα πραγματικού και ονειρώ! . . .

Η συνείδηση της εργασίας, που κατασκευάζεται με τα χέρια, ήταν πολύ ανεπτυγμένη στον Καραβά και κάθε εκτίμησι απεδίδετο σ' αυτό το πράγμα. Υπήρχαν σιδεράδες, ξυλογλύπτες, καρεκλάδες, υφάντριες και κεντήτριες και κάθε λογής τεχνίτες. Αυτή η συνείδησι της σημασίας της κατασκευής και η περηφάνεια για το αποτέλεσμα είναι ένα στοιχείο, που πάντα μου τράβηξε την προσοχή πως υπήρχε στο χωριό. Γι' αυτό και σα δάσκαλος διεπίστωσα πως παιδιά, που μας έρχονταν από τις περιοχές αυτές, ήξευραν να σχεδιάζουν, εκτιμούσαν τουλάχιστον τη δουλειά, που γινόταν με τα χέρια. Η γοητεία της κατασκευής ήταν παλιό κληρονομημένο ενδιαφέρον. Έτσι δημιουργείται η παράδοσι, η ειδικευσι και η δεξιολογία. . .

«Παλαιές αναμνήσεις από τον Καραβά» από το βιβλίο Καραβάς